(סימן שסד"ך) ותו ליכא והא איכא שלמה לא סליק מלכותיה, הניחא למ"ד מלך והדיוט אלא למ"ד מלך והדיוט ומלך מאי איכא למימר? שלמה מילתא אחריתי הוה ביה שמלך על העליונים ועל התחתונים שנאמר °וישב שלמה על כסא ה'. והא הוה סנחריב דכתיב °מי בכל אלהי הארצות האלה אשר הצילו את ארצם מידי הא (א)(איכא) ירושלים דלא כבשה. והא איכא דריוש דכתיב °דריוש מלכא כתב לכל עממיא אומיא ולישניא די דיירין בכל ארעא שלמכון יסגא. הא (ב)(איכא) שבע דלא מלך עלייהו דכתיב °שפר קדם דריוש והקים על מלכותא לאחשדרפניא מאה ועשרין. והא איכא כורש דכתיב °כה אמר כורש מלך פרס כל ממלכות הארץ נתן לי ה'. התם אשתבוחי הוא דקא משתבח בנפשיה: °בימים ההם כשבת המלך וכתיב בתריה בשנת שלש למלכו. אמר רבא מאי כשבת לאחר שנתיישבה דעתו, אמר בלשצר חשב וטעה, אנא חשיבנא ולא טעינא. מאי היא? דכתיב °כי לפי מלאת לבבל שבעים שנה אפקוד אתכם וכתיב °למלאות לחרבות ירושלם שבעים שנה. חשוב ארבעין וחמש דנבוכדנצר, ועשרים ותלת דאויל מרודך, ותרתי דידיה הא *שבעים, אפיק מאני דבי מקדשא ואשתמש בהו. ונבוכדנצר מנלן דארבעין וחמש שנין מלך? דאמר מר *גלו בשבע גלו בשמונה, גלו בשמונה עשרה גלו בתשע עשרה. גלו בשבע לכיבוש יהויקים גלות יהויכין שהיא שמונה לנבוכדנצר, גלו בשמונה עשרה לכיבוש יהויקים גלות צדקיהו שהיא תשע עשרה לנבוכדנצר. דאמר מר *שנה ראשונה כיבש נינוה, שניה כיבש יהויקים, וכתיב °ויהי בשלשים ושבע שנה לגלות יהויכין מלך יהודה בשנים עשר חדש בעשרים וחמשה לחדש נשא אויל מרודך מלך בבל [בשנת מלכותו] את ראש יהויכין מלך יהודה ויוצא אותו מבית הכלא. תמני ותלתין ושבע הרי ארבעין וחמש דנבוכדנצר, ועשרין ותלת דאויל מרודך גמרא, ותרתי דידיה הא שבעין. אמר השתא ודאי תו לא מיפרקי, אפיק מאני דבי מקדשא ואשתמש בהו, היינו דקאמר ליה דניאל °ועל מרי שמיא התרוממת ולמאניא די ביתיה היתיו קדמך וכתיב °ביה בליליא קטיל בלשאצר מלכא [כשדאי] וכתיב °ודריוש מדאה קבל מלכותא כבר שנין שתין ותרתין. אמר איהו מיטעא טעי, אנא חשיבנא ולא טעינא. מי כתיב למלכות בבל, לבבל כתיב, מאי לבבל, לגלות בבל, כמה בצירן? תמני, חשיב ועייל חילופייהו חדא דבלשצר וחמש דדריוש וכורש ותרתי דידיה הא שבעין, כיון דחזי דמלו שבעין ולא איפרוק אמר השתא ודאי תו לא מיפרקי, אפיק מאני דבי מקדשא ואשתמש בהו, בא שטן וריקד ביניהן והרג את ושתי, והא שפיר חשיב? איהו נמי מיטעא טעי דאיבעי ליה למימני מחרבות ירושלים, סוף סוף כמה בצירן? (*הדיסר) איהו כמה מלך, ארביסר, בארביסר דידיה איבעי ליה למיבני בית המקדש. אלמה כתיב °בארין בטילת עבידת בית אלהא די בירושלם? אמר רבא שנים מקוטעות הוו.

תניא

תורה אור

דה"א כט · ישעיה לו · דניאל ו · שם · עזרא א · אסתר א · א · ירמיה כט · דניאל ט · ירמיה נב · דניאל ה · שם ה · שם ו · עזרא ד

סימן שלמה סנחריב דריוש כורש: **לא סליק מלכותיה**. לא השלים מלכותו שהרי נטרד כדאמרינן במסכת גיטין (דף סח:): **הניחא למאן דאמר וכו'**. במס' גיטין פ' מי שאחזו: **על העליונים**. על השדים: **"כשבת" המלך**. משמע בתחילת מלכותו והדר כתיב "בשנת שלש": **כשנתיישבה דעתו**. שמתחלה היה דואג שיצאו ישראל מתחת ידו כשיגמרו שבעים שנה לגלות בבל ועכשיו נתיישבה (ג): **מאי היא**. חושבניה דבלשצר וטעותיה: **לפי מלאות לבבל**. כסבור הוא למלכות בבל מיום שנטלה בבל מלכות וזה נבוכדנצר נטל מלכות מאסר חדון מלך אשור: **חשב**. בלשצר מ"ה דנבוכדנצר וכ"ג דאויל מרודך: **ותרתי דידיה**. דאשכחן דבלשצר מלך תלת שנין דכתיב בספר דניאל (ח) בשנת שלש למלכות בלשצר המלך חזון נראה אלי אני דניאל וגו': **גלו בשבע גלו בשמונה**. חד גלות הוא וקראי קא דריש כתיב בגלות יהויכין בשנת שמונה (ד) למלכות נבוכדנצר בסוף ספר מלכים ובספר ירמיה בסופו אשר הגלה נבוזראדן בשנת שבע אלא שמונה למלכות נבוכדנצר ושבע לכיבוש יהויקים שכבשו תחתיו בשנה שניה למלכותו (ה) ולא הגלהו ויהי לו עבד שלש שנים וי"ח וי"ט כתיב בגלות צדקיהו בסוף ספר ירמיה והיינו חורבות ירושלים שהיא י"ח שנה אחר גלות יהויכין דכתיב ויהי בעשתי עשרה שנה למלך צדקיהו וגו' ומאי י"ח וי"ט י"ח לכיבוש יהויקים וי"ט למלכות נבוכדנצר: **דאמר מר שנה ראשונה כיבש נינוה**. שהיתה ראש מלכות אשור שהיה מלך בנינוה: **שניה כיבש יהויקים**. קראי קא דריש בסדר עולם כתיב בראש ספר דניאל בשנת שלש למלכות יהויקים בא נבוכדנצר בירושלים ויתן ה' את יהויקים בידו אפשר לומר כן והלא לא מלך אלא בשנת ארבע ליהויקים שנאמר בספר ירמיה (מה) הדבר אשר היה בשנת הרביעית ליהויקים היא שנה הראשונה לנבוכדנצר אלא מה תלמוד לומר בשנת שלש למלכות יהויקים בשנת שלשה למרדו לאחר שכיבשו עבדו שלשה שנים ומרד בו שנאמר ויהי לו [יהויקים] עבד שלש שנים וישב וימרד בו (מלכים ב כד) ולמדך כאן שעמד במרדו שלש שנים הרי ששה שנים לכיבושו ובפעם הזאת נמסר בידו והרגו ונתקיים בו קבורת חמור יקבר (ירמיה כב) והמליך את יהויכין בנו תחתיו ובא לו לבבל (מדרש רבה מצורע פי"ט) אמרו לו יועציו האב מרד בך והמלכת בנו תחתיו אמרן "מכלבא בישא גוריא טבא לא נפיק" חזר עליו לתשובת השנה והגלהו והמליך צדקיהו וכן כתיב בספר מלכים בסופו נמצאת גלות יהויכין בשנת שבע לכיבוש יהויקים והרי הכתוב קורא אותה בשנת שמונה למלכות נבוכדנצר בספר מלכים בסופו למדע שבשנה שניה למלכותו כיבשו: **נשא אויל מרודך מלך בבל וגו'** (ו). למדע שמלך אויל מרודך בשנת ל"ז לגלות יהויכין וכבר מלך נבוכדנצר שמונה שנים קודם גלות יהויכין שמונה ול"ז הרי מ"ה וכ"ג דאויל מרודך וב' דבלשצר: **אפיק מאני דבית המקדש**. בשנת שלישית למלכותו: **אמר**. אחשורוש איהו ודאי מיטעא טעי: **אנא חשיבנא כו' לגלות בבל**. תחילת גולה שהגלה את יכניה: **כמה בצירן**. משבעים משנת שתים לבלשצר תמני אותן שמונה שנים שמלך נבוכדנצר לפני הגלותו את יכניה שלא היה לו לבלשצר למנותן ומנאן: **חשב**. אחשורוש מב' לבלשצר עד שלש שלו: **ועייל**. הנך תמני תחותייהו: **חדא דבלשצר**. דהרי (ז) משנת שתים שלמו שבעים שנה לפי מניינו ושוב מנה שלישית: **וחמש דדריוש המדי וכורש הפרסי**. דכתיב ודריוש מדאה קביל מלכותא (דניאל ו) ואחריו מלך כורש הראשון שנתן רשות לבני הגולה לעלות שנאמר כה אמר כורש וגו' (עזרא א) וקסלקא דעתך השתא שמלכו בין שניהן ה' שנים אע"ג דלא כתיב בקרא: **ותרתי דאחשורוש**. כבר עברו לו שתי שנים: **מחרבות ירושלים**. גלות צדקיהו שנשרפה העיר ובו בהדיא כתיב לחרבות ירושלים בעי למימניא דכתיב בספר דניאל (ט) למלאות לחרבות ירושלם שבעים שנה: ***הדיסר**. שכך עמד הבית אחר גלות יכניה: **איהו כמה מלך ארביסר**. דכתיב בשנת שתים עשרה הפיל פור הוא הגורל ולשנה אחרת נעשה הנס הרי י"ג (ח) דמלכי אומות העולם מתשרי מנינן ונתחדשה השנה בתשרי וכתיב לשנה אחרת לקיים את אגרת הפורים הזאת השנית הרי י"ד: **באדין**. בימי כורש בטילת עבידת בית אלהא שצוה כורש לבנות וחזר בו על ידי צרי יהודה ובנימין כמו שכתוב בספר עזרא עד שנת תרתין למלכות דריוש השני שמלך אחר אחשורוש ונקרא שלשה שמות דריוש כורש ארתחשסתא: **שנים מקוטעות היו**. אותן שנים שמנינן למעלה יש בהן שנבלעו משל אחרון (ט)בראשון כגון לדריוש המדי וכורש שמנינן להם ה' שנים לא תמצא אלא ד' דכתיב בשנת אחת לדריוש בן אחשורוש בספר דניאל (ט) בשנת שלש למלכות כורש וגו' ותניא בסדר עולם לא מצינו למדי שנה בכתובים אלא זו בלבד ולכורש מצינו שלשה שנים בספר דניאל בשנת שלש למלכות כורש וגו' ותניא נמי בסדר עולם כורש מלך ג' שנים מקוטעות הרי שמינית שנה יתירה וגם (י) דבשנות נבוכדנצר ואויל מרודך נבלעה שנה וכנגדו נשתהה הבנין שתים שנים לדריוש:

רבינו חננאל

כו'. כשבת כשנתיישבה דעתו. אמר בלשצר סנה וטעה. אנא מנינא ולא טעינא. כתיב כי לפי מלאות [לבבל] ע' שנה אפקוד אתכם. אמר בלשצר *) מאי למלכות בבל. חשב מ"ה דנ"נ. מ"ה מנא לן. דאמר מר גלו בשבע לכיבוש יהויקים בן יאשיהו מלך יהודה היא השנה השניה לנ"נ מלך בבל. וכיבש יהויקים בשנה החמישית למלכו. נמצא משכיבש ועד שמת ז' שנים. שכל מלכות יהויקים היתה י"א שנה שנאמר אחת עשרה שנה מלך בירושלים. ואמר בנ"נ שנה ראשונה כיבש נינוה. שניה כיבש יהויקים. וכיון שמת יהויקים מלך יכניה ג' חדשים ובא נ"נ והגלהו שנאמר ויקח אותו מלך בבל בשנת שמונה למלכו. נמצא משכיבש יהויקים עד שמת יהויקים ז' שנים ויכניה ג' חדשים והגלהו. וזהו פירושו. גלו בשבע לכיבוש יהויקים שהיא שנת ח' לנ"נ. וזה שכתוב בשנת שלש למלכות יהויקים מלך יהודה בא נ"נ מלך בבל ירושלים ויצר עליה כבר פירשוהו רבותינו. בשנת שלש למרדו דהא בשנה הרביעית ליהויקי' מלך נ"נ. גלו בי"ח לכיבוש יהויקים שהיא שנת י"ט לנ"נ. שנאמר ובעשור לחדש החמישי היא תשע עשרה למלך נ"נ מלך בבל בא נבוזראדן רב טבחים וגו'. נמצא שהגלה יהויכין בשנת שמונה למלכו. ונשאר יהויכין ל"ז שנה חבוש בבית האסורים בגלות עד שמת נ"נ. שנאמר ויהי בשלשים ושבע לגלות יהויכין מלך יהודה וגו'. הנה **) מקום גלות יהויכין ח' שנים ול"ז שנה. הרי מ"ה שנה לנ"נ. הנה נמצאו שנות נ"נ מן הפסוקים. אבל כ"ג שנה למרודך גמרא ותלתא דבלשצר הרי ע' מדלא איפרוק כו'. אמר אחשורוש בלשצר טעה דאיבעי למימנא ע' לגלות. כמה בצרו ח' שנה שמלך נ"נ קודם גלות יכניה עייל תמני שני חילופיהו חדא דבלשצר. וה' שנה דכורש ודריוש וב' שנים דידיה הא שבעים כו'. היינו דכתיב בשנת שלש למלכו. כשבת כשנתיישבה דעתו דאמר תוב לא מפרקי כולה שמעתא ופשוטה היא.

*) נ"ל אמר בלשצר חשב וטעה וכו' מאי היא דכתיב כי לפי מלאת לבבל וחשב דמאי לבבל למלכות בבל חשב וכו'.

**) נראה דנ"ל הנה מלך מקודם גלות יהויכין וכו'.

[סנהדרין כ: גיטין סח:]

[נ"ל חד סרי]

[לקמן יט.]

[שם]

[נ"ל חד סרי]

מבנה

(מעקף)

"והא איכא" סדרה של קושיות

תשובות - ומה לא נחשבו הקצרות האלו

נושא/מבנה

חשבונות שנים שגוי:

1 - בלשצר

2 - אחשורוש

'השתא ודאי תו לא מפרקי'

אפיק מאניה דבי מקדשא ואשתמש בהו

מבנה

"הא שבעין"

* סוגריים אלו אינם לשם דיון אלא לתחם אורך הגמ' שמתעסק בחשבונות הקשורים לגלות בבל

* סוגריים אלו לשם דיון - אחריהם ממשיך חשבונו של בלשצר

בתוכם נמצא החשבון של 45 שנות המלוכה של נבוכדנצר

הגהות הב"ח

(א) גמ' הא הוה ירושלים: (ב) שם הא הוית שבע דלא מלך: (ג) רש"י ד"ה כשנתיישבה וכו' ועכשיו נתיישבה דעתו הס"ד: (ד) ד"ה גלו בשבע וכו' בשנת שמנה למלכו בסוף ספר כצ"ל ותיבת נבוכדנצר נמחק: (ה) בא"ד בשנה שניה למלכותו כדאמרינן לקמן ולא הגלהו כו' חורבות ירושלים דהוית י"א שנה וכו' כדכתיב ויהי: (ו) ד"ה נשא אויל מרודך מלך בבל וגו' בשנת מלכותו למדע: (ז) ד"ה הדא וכו' בשנת שתים וכו' ושוב מלך שנה שלישית: (ח) ד"ה איהו כמה וכו' הרי י"ג דהא למלכי אומות: (ט) ד"ה שנים מקוטעות וכו' משל אחרון בשל ראשון וכו' וכורש הפרסי שמנינן להם ה' שנים ולא וכו' לדריוש בן אחשורוש מזרע מדי ולא זהו אחשורוש המלך שזה קדמו שנים הרבה ותניא בסדר עולם כצ"ל ותיבות בספר דניאל בשנת שלש למלכות כורש וגו' נמחק: (י) בא"ד וגם בשנות נבוכדנצר וכו' שתים לדריוש האחרון הס"ד: